



Landschapskrant

Haspengouw en Voeren



INHOUDSTAFEL

NUMMER 14, SEPTEMBER 2006



**Boeren voor
NATUUR
voor Boeren**



**Trage waters en
trage wegen in
het Schulensbroek**



**Landschaps-
prikkel**



Meer uit je fruit



Korte berichten



Beste Haspengouwer en Voerenaar,

Het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren wil kleur geven aan het najaar. Noteer alvast 1 oktober in je agenda om je te laten prikkelen.... Hoe we dat doen, lees je hieronder en op pagina 3. Samen met de provincie en de gemeenten in onze regio, werken we ook verder om de Limburgse planten en dieren meer kansen te geven.

En dan is er nog de gloednieuwe website van het Regionaal Landschap. Boordevol informatie en ideeën over natuur en landschapszorg. Zeker kijken dus op www.rlh.be.

*Het team van vzw Regionaal Landschap
Haspengouw en Voeren.*

Laat je prikkelen door het landschap

ZONDAG 1 OKTOBER 2006

Het landschap en de natuur van Haspengouw en Voeren hebben elk seizoen zoveel te bieden. In de aankomende herfst is dat niet anders. Ideale omstandigheden om van dat landschap te proeven. Of beter nog: om je te laten prikkelen door al het moois om ons heen!

Op 1 oktober is het zo ver.... Dan organiseert het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren de Landschapsprikkel in Helshoven. Je kunt er kennismaken met de meest uiteenlopende aspecten van natuur- en landschapszorg. Diverse organisaties informeren je over hun werking en demonstreren waar ze mee bezig zijn. Bovendien kan je er proeven van heerlijke streekproducten.

Met deze Landschapsprikkel gaat het Regionaal Landschap verder op de weg die vorig jaar werd ingeslagen. Toen was de 'Landschapsdoedag' in Kolmont een groot succes. Dit jaar afspraak in Helshoven op 1 oktober!



Boeren voor NATUUR voor boeren

WAT ALS ...

- LANDBOUWERS NATUURGEBIEDEN HELPEN BEHEREN?
- NATUURORGANISATIES LANDBOUWERS INSCHAKELEN VOOR NATUURBEHEER?

Haspengouw en Voeren zijn parels van natuur en landschap. Heuvels, hooilanden, hellingbossen, graften, holle wegen, weilanden, boomgaarden, poelen... De kleine landschapselementen vormen er een uniek geheel.

In deze streek is de landbouw van oudsher de belangrijkste grondgebruiker en beheerder van het landschap. Dit kleinschalige landbouwlandschap bepaalt dan ook het karakter van de meeste natuurgebieden in Haspengouw en Voeren. Landbouw en natuur zijn hier dus onlosmakelijk met elkaar verbonden. Overleg tussen beide sectoren is daarom essentieel.

De laatste jaren groeit het begrip en de samenwerking tussen landbouwers en natuurbeheerders. Maar er is nog werk aan de winkel. Met het project '**Boeren voor NATUUR voor boeren**' wil het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren nieuwe kansen creëren voor natuur en landbouw.

De gloednieuwe brochure '**Boeren voor NATUUR voor boeren**' legt uit hoe landbouwers en natuurbeheerders duurzaam kunnen samenwerken in natuurgebieden. Welke mogelijkheden van samenwerking zijn er? Waarom en wanneer is het maken van afspraken zinvol? Welke (toekomstige) vormen van samenwerking zijn er? Welke eisen zullen zowel natuurbeheerders als landbouwers aan een contract moeten stellen? In deze leidraad, die bedoeld is voor zowel landbouwers als natuurbeheerders, proberen we een antwoord te geven op deze vragen.



De brochure kan je downloaden via onze website (www.rlh.be).

Voor meer informatie kan je ook contact nemen met An Digneffe (an.digneffe@rlh.be of 011/31 38 98)

Trage waters en trage wegen in het Schulensbroek

Samen met De Vrienden van het Schulensbroek en met Natuurpunt vzw werkte het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren een actieplan uit voor het natuurgebied Schulensbroek, op de grens van Herk-de-Stad en Lummen. We doopten dit plan 'Trage waters en trage wegen'. De financiële ondersteuning kwam van de provincie Limburg, via het GLE Demervallei (*).

Het Schulensbroek is een bijzondere plek met de allures van een verwaald polderlandschap. Het is ontstaan door de samenvloeiing van tal van beken en rivieren. Zeldzame planten en vogels hebben hier hun stek gevonden. Het Schulensbroek is dan ook beschermd als Vogel- en Habitatrichtlijngebied.

Deze wonderlijke biotoop wordt de laatste jaren jammer genoeg bedreigd door oprukkende verdroging. Hoog tijd dus voor actie. In het GLE-project 'Trage waters' draait

alles om het herstel van oude grachtenstelsels en vloeiveiden en de (her)meandering van beken.

Het behoud van het natte karakter van het Schulensbroek is niet alleen nodig voor de natuur, het meer is immers ook een druk bezocht waterrecreatieoord. Wij willen ervoor zorgen dat de recreatie beter wordt afgestemd op de kwetsbare natuur. Vandaar het tweede luik van het GLE-project: 'Trage wegen'. De wegen en rustplaatsen in het gebied zullen herbekeken worden, om de meest kwetsbare gebieden minder te verstoren. Anders dan de titel van het project misschien laat vermoeden, zijn we al volop in gang geschoten. Daarbij willen we niet over een nacht ijs gaan: in een studiefase bekijken we hoe we de zaken best aanpakken. Eind augustus zijn ook al 13 poelen zuiver gemaakt. Het slib is eruit gehaald en overtollige vegetatie is verwijderd. Heel wat oevers waren ook te steil geworden of door het vee vertrapeld, en dat is ook hersteld.

Wat we doen in het Schulensbroek, past ook perfect in het 'Soorten'-project, waaraan alle Limburgse gemeenten deelnemen. Herk-de-Stad heeft immers de grote modderkruiper geadopteerd. En die vis voelt zich thuis in de beekjes van het gebied.



(*) In heel Limburg werden elf gebieden afgebakend, waar het landschap of de natuur op een bijzondere manier samenhangt: de Grote Landschappelijke Eenheden (GLE's). De Demervallei is er één van.

ZONDAG 1 OKTOBER 2006

Helshoven (Borgloon) Landschapsprikkel

Vorig jaar organiseerde het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren in Kolmont de **Landschapsdoedag**. Met succes, mogen we zeggen.

Enkele duizenden mensen kwamen toen proeven van het Haspengouwse landschap in al zijn facetten. En dat willen we graag overdoen!

Dit jaar trekken we naar Helshoven, een schilderachtig gehucht op de grens van Borgloon, Sint-Truiden en Heers. Deze plaats ademt geschiedenis uit. Het riviertje de Herk kronkelt hier al eeuwenlang en heeft gezorgd voor een van die prachtige beekvalleien waar onze streek zo rijk aan is. Hier loopt ook de Romeinse weg, die het belang aantoont van onze regio bijna 2000 jaar geleden. De kapel van Helshoven getuigt dan weer van een eeuwenoude Mariadevotie.

Vlakbij ligt ook de Tjenneboom, waar in 1667 de heks Johanna (Tjenne) Machiels werd verbrand. De Tjenneboom ligt 92 meter boven de zeespiegel, meteen het hoogste punt van de streek. Van hieruit heb je een prachtig uitzicht. Ook de galg, in de richting van Gelmen, getuigt van een luguber verleden. Hier werden vanaf 1493 boeven opgeknoopt. Nu is de omgeving van de galg een heerlijk plekje om even uit te rusten, maar ooit was het anders....

Erfgoed en natuur vloeien prachtig samen in en rond Helshoven. De Herkvallei herbergt schitterende natuurgebieden. Vlakbij loopt een prachtige holle weg, waar veel dieren en planten zich thuis voelen. De uitgestrekte hoogstamboomgaarden in de omgeving tonen aan hoe belangrijk de fruitteelt hier in de omgeving was en is. Knotwilgen, hagen, houtkanten en andere kleine landschapselementen maken het plaatje compleet.

Helshoven heeft dus meer dan genoeg te bieden om je te laten prikkelen. Geen wonder dat het Regionaal Landschap deze omgeving uitkoos voor haar landschapsdag, dit jaar onder de titel **LANDSCHAPSPRIKKEL**. Op 1 oktober zal er heel veel te beleven zijn. Geleide wandelingen laten je kennis maken met natuurgebieden die anders niet toegankelijk zijn. We demonstreren ook hoe een holle weg moet worden onderhouden om zo goed mogelijk kansen te bieden aan planten en dieren.

In de hoogstamboomgaard maak je kennis met oude fruitrassen waar de streek zo rijk aan is. Je mag zelfs proeven en je leert ook wat je allemaal kan doen met fruit. Misschien heb je wel hoogstamfruit waarvan je niet weet welk ras het precies is. Breng enkele stuks mee. De Nationale Boomgaardenstichting zoekt dan uit om welk ras het gaat.

De voorbije jaren is in het gebied een ruilverkaveling doorgevoerd. Toen zijn er in de vallei van de Herk ook waterbekkens aangelegd. Wat is nu het nut van zulk een ruilverkaveling? Waartoe dient een waterbekken en in welke omstandigheden zijn ze nodig? Op de **LANDSCHAPSPRIKKEL** kom je het allemaal te weten. Je kunt er mee zoeken naar dieren die in onze rivieren en beken leven. En je leert hoe water kan worden gezuiverd.

Voor heel wat mensen is snoeihout of maaisel afval. Maar je kunt daar heel veel mee doen. Takken kunnen gevlochten worden tot prachtige schermpjes of andere voorwerpen. En je tuin zal er zeker beter gaan uitzien als je je eigen compost gebruikt. Hoe dat moet, kan je leren op 1 oktober. We demonstreren ook hoe je schapen kan drijven. Misschien wil je het zelf eens proberen. Schapen en geiten zijn overigens dieren die van oudsher in ons landschap thuishoren. Wol en kaas zijn (h)eerlijke producten waarmee je kunt kennis maken.

Op de infomarkt van de **LANDSCHAPSPRIKKEL** kan je informatie vinden over natuur en landschap in alle mogelijke aspecten. De streekmarkt nodigt je dan weer uit om te proeven van heel veel lekkers. Er is muzikale omlijsting en je kan genieten van waterpoëzie. De bezoekers krijgen ook nog een toemaatje: die dag vindt in de kapel van Helshoven de jaarlijkse wijding van huisdieren plaats.

Niet te missen, die **LANDSCHAPSPRIKKEL**.

PROGRAMMA

> PROEF HET LANDSCHAP

"Water": wachtbekken en ruilverkaveling, waterzuivering, waterleven (doorlopend vanaf 12.00 uur; 'op zoek in de Herk met schepnet en vergrootglas': elk uur vanaf 12 uur).

"Wondere wegen": onderhoud van holle wegen, dieren en planten in de holle weg (om 12.00 uur, 13.30 uur, 15.00 uur en 16.30 uur).

"De natuur in": geleide wandelingen door bijzondere natuurgebieden (vertrek elk half uur vanaf 12.00 uur).

"Hoogstamboomgaarden": oude rassen proeven, plant- en snoeiadvies, fruitverwerking (doorlopend vanaf 12.00 uur).

"Snoeiafval bestaat niet": vlechtwerkjes maken, wilgen knotten, takkenwallen bouwen, composteren (doorlopend vanaf 12.00 uur).

"Van schaaft tot kaas": schapendrijven, oude schaapsrassen, wolwerking, kaasmakerij (doorlopend vanaf 12.00 uur).

> INFOMARKT

Uiteenlopende organisaties rond natuur en landschap stellen zich voor.

> PROEF HET LEKKERS

Een streekmarkt met producten uit Haspengouw.

> TERRAS OP DE GANZENMARKT

> MUZIEK EN WATERPOËZIE

Muzikale en poëtische omkadering met onder meer muziekgroep KatsKoo en de studenten Woord van het Conservatorium van Hasselt o.l.v. Michel Kempeners. (waterpoëzie op de binnenkoer van een Haspengouwse vierkantshoeve om 14.00 uur en om 16.30 uur).

> JAARLIJKSE DIERENWIJDING AAN DE KAPEL

Van 15.00 uur tot 16.00 uur.

> KINDERANIMATIE

Verzorgd door E&S: ballonclown, grimeerclowns en griezelmaskers maken (van 14.00 uur tot 17.00 uur).

TREK BEST STEVIGSCHOEISEL AAN

1,2,3,4 hoedje van ...

Voor dit torentje (**FOTO 1**), dat deel uitmaakt van de parkmuur van het kasteel van 's Herenelderen, kwam alle hulp bijna te laat. Het zou niet de eerste keer zijn dat in Limburg een toren instort. Eerder dit jaar kwam in Meldert de kerktoeren al naar beneden.... Gelukkig is dit torentje van een ander kaliber en was de reddingsoperatie niet al te complex. Het Regionaal Landschap nam hiervoor een gespecialiseerde firma onder de arm. Met een kraan tilden ze de spits van het torentje op en plaatsten die op de grond. (**FOTO 2**) Nadien herstelden ze de muur van de toren en het schrijnwerk van de torenspits. (**FOTO 3 en 4**) In een laatste stap verankerden ze de torenspits in het metselwerk en dichtten ze het dak met zink en leien. (**FOTO 5**) Het resultaat mag gezien worden. Een stukje erfgoed kan opnieuw wind en regen trotseren.





Haal meer uit je fruit

ENQUÊTE VOOR HOOGSTAMEIGENAARS EN MENSEN MET INTERESSE VOOR HOOGSTAMFRUIT

De tijd dat hoogstambomen massaal uit ons landschap verdwenen, ligt gelukkig achter ons. Steeds meer particulieren en landbouwers kiezen voor het behoud van hun boomgaard of planten nieuwe hoogstambomen aan. Zo dragen ze hun steentje bij om Haspengouw en Voeren hun eigen karakter te laten behouden.

Maar met het fruit van de hoogstambomen kan meer gebeuren dan nu het geval is. Te dikwijls blijft dat fruit gewoon onder de boom liggen.... Doodzonde eigenlijk, want vaak gaat het om oude authentieke rassen met een excellente smaak. Wij gingen op zoek naar een extra stimulans om hoogstamboomgaarden te behouden

en nieuwe aan te planten. Een mobiele 'sap-pers' leek ons een schitterend idee.

Het volgende oogstseizoen (2007) willen we een test doen met die (mobiele) sap-pers. Elke eigenaar van hoogstamfruit zou dan zijn fruit kunnen laten persen tot heerlijk sap. Je mag ervan uitgaan dat 1 kilo fruit ongeveer 0,65 liter sap betekent. Er wordt niets toegevoegd en het sap is gepasteuriseerd, dus ruim een jaar houdbaar.

Wij willen nagaan of er interesse is om fruit te laten verwerken met zulk een mobiele pers. Daarom vragen we hoogstameigenaars en mensen die interesse hebben voor hoogstamfruit een korte enquête in te vullen. Je kunt ze per post terugsturen naar: Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren, Vorststraat 2, 3500 Hasselt.



E N Q U Ê T E

NAAM:

ADRES:

TELEFOON / GSM:

EMAIL:

1. Ik bezit hoogstamfruit en wil het fruit (laten) verwerken met de mobiele pers.

Ik zou graag de volgende fruitsoort willen laten verwerken:

- ☐ Appels:kg ofbomen
☐ Peren:kg ofbomen
☐ Kersen:kg ofbomen
☐ Zure kersen:kg ofbomen
☐

Ik kan/wil mijn fruit maximaal over de volgende afstand transporteren tot aan de sap-pers:

- ☐ 20 km
☐ 50 km
☐ 100 km
☐

2. Ik bezit hoogstamfruit, maar kan/wil het niet zelf plukken. Wel wil ik het fruit vanaf de boom verkopen.

Het gaat om:

- ☐ Appels:kg
☐ Peren:kg
☐ Kersen:kg
☐ Zure kersen: kg
☐

3. Ik bezit geen hoogstamboomgaard maar heb wel interesse in hoogstamfruit.

- ☐ Ik zoek gratis fruit en kom het zelf plukken
☐ Ik kom fruit plukken en wil voor het fruit betalen
☐ Ik wil voor het fruit betalen en pluk het niet zelf

4. Opmerkingen / suggesties:

.....
.....
.....
.....

KORTE BERICHTEN

SNOEI JE HOOGSTAMBOOM



In maart 2007 organiseert het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren, samen met de Nationale Boomgaardenstichting, een cursus hoogstam snoeien. Naast een theoretisch gedeelte staat de cursus in het teken van de praktijk: zelf snoeien. Daarbij snoeien we jonge hoogstambomen en bomen van ca.10 jaar oud met achterstallige snoei. Wij zorgen voor de materialen. De cursus omvat drie middagen en kost 12 EUR. Voor landbouwers is de cursus gratis.

Aanmelden kan via 011/31 38 98. Mailen kan ook: info@rlh.be.

Wij laten je dan weten waar en wanneer de cursus plaatsvindt.

FRUITDAG VOERSTREEK

Op 1 oktober is het 'Fruitdag' in de Voerstreek. Aan het bezoekerscentrum in 's Gravenvoeren stellen verschillende landbouwers hun fruit of afgeleide producten voor. Je kunt een kijkje nemen in de winkelders 'I gene pley' of je kunt de imkerij 'Potpouri' bezoeken. Het Regionaal Landschap geeft samen met de Boomgaardenstichting uitleg bij de hoogstamboomgaarden aan de Commanderie in Sint-Pieters-Voeren. Voor de kinderen is er een speciaal fruitspel. Natuurlijk kan je bij de Commanderie ook de stroopstokerij in actie bezoeken. Wil je nog even in de drank vliegen, dan kan je in Teuven op het Pietershof de Voerense Chardonay proeven.

GESLAAGDE CURSUS AKKERVOGELS



In juni organiseerde het Regionaal Landschap een cursus 'Akkervogels'. Ruim dertig mensen namen eraan deel. Zij kregen zicht op de leefwijze en biotoop van de akkervogels. En ze ontdekten met welke bedreigingen die vogels hebben af te rekenen. De eerste avonden van de cursus boden een algemene inleiding, de laatste avond trokken de deelnemers het veld in om de vogels waar te nemen. Met deze cursus is onze regio weer enkele vogelkenners rijker.



COLOFON

VERANTWOORDELIJKE
UITGEVER

Ivo Thys

Vorststraat 2
3500 Hasselt

• Tel. 011/31.38.98

• Fax 011/31.53.07

• E-mail: info@rlh.be

Deze krant wordt gratis verspreid
op 130.000 exemplaren.

WERKTEN MEE AAN DEZE EDITIE

Redactie: RLH-team (Marcel Kerff, Katrien Monden, An Digneffe, Martin Merken, Kristel Van Lishout, Miranda Bemelmans, Kathleen Stappers, Annelies Peeters, Frederik Santermans, Inge Nevelsteen, Joke Rymen)

Fotografie: RLH, Luc Schreurs

Vormgeving: BLIKVOER

Druk: Publiorama (Kortesseem)

Gedrukt op 100% gerecycleerd papier
Volgende uitgave: juni 2007

Een REGIONAAL LANDSCHAP is een streek in Vlaanderen met een waardevol landschap. Naar het voorbeeld van een "Naturpark" in Duitsland of een "Parc Naturel Regional" in Frankrijk, werd in onze streek het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren opgericht.

Het RLH-team werkt aan de uitbouw van deze streek op vlak van natuur, landschap en natuurgerichte recreatie. In opdracht van de 16 Haspengouwse gemeenten, Voeren, de Provincie Limburg en het Vlaams Gewest. En in samenwerking met de Haspengouwse verenigingen voor natuur, landbouw, toerisme en weidelijke jacht.

Vragen, suggesties, opmerkingen?

Contacteer ons op nevenstaand adres.